

Inserati se sprejemajo in veljajo trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracije in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja petkrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Srbska pa upor ercegovinski.

Srbski knez Milan se je 9. t. m. z Dunaja čez Požun in Budapešto vrnil nazaj v Beligrad, kjer so ga po nekem telegramu praške „Politike“ že 11. t. m. pričakovali. Srbi, ki so že pred njegovim odhodom goreli za boj s Turki, so se med tem časom še bolj vneli in časniki vsi brez izjeme spodbujajo k vojski. Mnogo prostovoljcev dobro oroženih je že odšlo k Ercegovincem, za ktere so bili v Belemgradu 8. t. m. napravili veliko besedo, pri kateri je profesor Gervić v izvrstnem z veliko navdušenostjo sprejetem govoru dokazoval potrebo vojske. Tudi „Politik“ v št. 220 pretresa to reč in pravi, da knez Milan mora ravno tako prepričan biti, da bo treba z mečem presekat od diplomatov zamotani voz, kakor njegov Srbom nepozabljivi stric Mihael, ki je v tem prepričanju živel in po njem uspešno ravnal. „Če bi srbska“, piše „Politik“, „l. 1862, ko so Turki bombardirali Beligrad, ne bila z vso silo pripravljala se na vojsko, nabirala prostovoljcev itd., bi nikdar ne bilo prišlo do konferencije, ki je tirjatve srbske dovolila. Če bi Srbska l. 1866 zahteve svoje, da morajo Turki umakniti se iz trdnjav, ne bila zopet podpirala z velikimi pripravami za vojsko, bi turški topovi še dandanes s trdnjave beligradske žrela svoja imeli obrnjene na srbska stanovališča. Resno žuganje z vojsko pripravilo je turško in garancijske vlade, da so odjenjale; na diplomatični poti pa bi Srbija ne bila nič dosegla. — Tudi knez Milan sedaj po diplomatičnem posredovanju grofa Andrassyja ne bo nič opravil, in naj se o njem nikar ne moti. Grof Andrassy mu je svetoval iti v Carigrad, in grof Andrassy mu je tudi obetal, da bode Turška po posredovanju avstrijskem Srbski nazaj dala

trdnjavo Zvornik. Knez Milan je šel v Carigrad in se je sultanu poklonil kot pokorno-vdan vazal, dosegel pa ni nič, in Andrassy ni več mislil na svojo obljubo, da hoče Srbom pridobiti Zvornik.

Danes je reč dovolj jasna, da Srbska zamore storiti svoje sklepe. Upor ercegovinski se širi tako močno, da imajo uporniki veliko upanja, ker se Črnagora že pripravlja vdeležiti se borbe. Ta zgled bo morala Srbija posnemati; k temu narod srbski žene njegova zgodovina, izročilo pradedov njegovih, 500letno maščevanje za Kosovo polje, njegov poklic pa sedanji čez vse vgodni trenutek. Glede na poročila o zmagah Ercegovincev in na slabo orožene od dobro oroženih Turkov zatirane krščanske brate Srbiji ne ostane drugega nego boj za svobodo in neodvisnost.

Od diplomacije, kakor smo že rekli, nima Srbska nič pričakovati, pa se je nima nič bati, če bi vojska za njo tudi bila nesrečna. . . Dasi se v najnovšem času trojne vlade (avstrijska, pruska in ruska,) na videz malo brigajo za Srbsko, jim tudi obstanek vlade turške v Evropi ni pri srcu. V teoriji turške države že več ni, in podobna je umirajočemu, čigar zadnja ura se bliža, in kterege noben zdravnik več ne skuša ozdraviti. V dejanju pa se toliko zanjo zmenijo, kolikor okolišine ravno zahtevajo, posebnih ozirov do nje, kakor proti drugim državam, pa nimajo ne na Dunaju, ne v Berlinu in najmanj v Petrogradu, kjer se je že večkrat prav odkrito govorilo o oporoki „bojnega moža.“ Če bi se pa primerilo, česar se pa ne nadjamo, da bi Turčija v boju s kneževinami še enkrat njim na kvar skušala pridobiti si nekdanjo moč in slavo, bi omenjene države ne mogle in ne hotele podpirati namenov turških. Taka politično-galvanična poskušnja

bi čisto spodletela in po sijajnih zmagah bi Turška k večjemu dosegla, da bi vse pri starem ostalo. V srbski zgodovini imamo že en tak zgled, in kar Turčija v začetku tega stoletja ni mogla, tega gotovo tudi v zadnji četrtini ne bo dosegla. Pred l. 1871, ko je še Francoska med evropskimi državami zvonec nosila, ko je Ruska še spoštovala pogodbe pariške in Angleška v vseh izhodnih zadevah razočevala svoj vpliv, bi bila Turška morda še lahko v prid svoj obrnila pridobljene zmage.

Danes to ni več mogoče; kajti Francoska se je umaknila zadevam izhodnim, vpliv angleški je oslabil, in določbe so sedanji čas zlasti v rokah Avstrije, Prusije in Rusije, katerih namene smo ravnokar pojasnili. Kar se tiče Rusije, je njena izhodna politika dovolj znana. Rusija je v zadnjih letih tudi ni skrivala; ona vedno preži na Turško in bi nikdar ne dovolila, da bi se sedanje razmere med njo in kneževinami tem na škodo kaj spremenile. To pričajo mnogi izreki vradnih ruskih časnikov, izmed katerih pa omenjamo le št. petrog. časnik, ki piše, „da vazalne države turške se smejo vsaki čas brez skrbi na Rusijo zanašati.“ Te besede več povedo, kakor dolgi članki, in Ruska bi gotovo tudi tako ravnala, ker bi že iz lastnega dobička nikdar ne privolila, da bi Srbija vsled kterihkoli dogodkov zgubila doseganje svoje stanje.

Če bi tedaj v Belemgradu vse še tako previdno prevdarjali in primerjali z zgubami, ki bi se utegnile primeriti, morali bi se konečno prepričati, da Srbija v takem boju nima nič izgubiti, pač pa veliko pridobiti. Kjer pa je ugoden uspeh tako očiten, nevarnost primeroma tako majhna, hitra in krepka, pomoč pa tako silno potrebna, bilo bi obotavljanje mahavost, umikanje pa strašljivost!“

Lazarjeva dvojčka,

ali

trojno veselje o novi maši.

Povest iz časov turških vojsk na Slovenskem.

(Dalje.)

Sužnik na Turškem.

Povedano je bilo že zgoraj, da so Turki, kamorkoli so pridrli, naropali ne le blaga, ampak tudi ljudi, in kar jih niso pomorili, tiral so jih sabo na Turško in jih imeli za sužnje. Tudi slovenskih fantov in deklet je veliko tisuč pograbila ljuta turška moč in kaj se je vse doli ž njimi godilo, Bog vé, nekaj pa tudi ljudjé. Ženstvo so večidel sultanje in pašatje imeli v oblasti, prodajali so jih in obračali tudi za lastni prid, možjé pa so morali delati kakor živina pri mogočnih in bogatih turških poglavarjih po raznih mestih v Aziji in Evropi. Omenjeno je bilo poprej, da so vrage več tisuč sužnikov vgrabili tudi takrat, ko jih je neizmerna sila pridrla na Dolensko;

zajeli so bili tudi krdele vojakov, ki so jih hoteli napasti za hrptom. Zastonj so tekli kristijanje za pesoglavci, niso jih došli in nikogar iz vrazjih krempljev rešili.

Med krdelom, ki je prišlo Turkom v pest, bil je tudi — Janez Lazar, in z drugimi vred so ga gnali proti črnemu morju.

Prispeli so Turki v svojo deželo in prinesli sultanu bogatega plena. Pripoveduje se, da pet sto kranjskih fantov in pet sto deklet je neki paša dal enako obleči in mu jih je izročil za dar. Glave treh vitezov so imeli na kolih nasajene, kazali so jih doma in klicali: Glejte, tako smo delali s pesi. Drugim so bili jezike porezali in kričali potem: Tako smo jim plačali, ker ne časté Ala in Mohameda.

Niso se razšli Turčini vsaki na svoj dom, da bi bili mirovali, zagnali so se na rop v druge dežele. Sužnike pa so razstavili po raznih mestih, ko so jih razdelili med sabo.

Lazarja je vzel paša azijanske dežele, ter ga poslal v Smirno, mesto tik morja v Mali Aziji. Tam je moral delati veliko let in ni mu

bilo mogoče, da bi si bil sprosil zlate prostosti. Kako težko mu je bilo, ko je spominjal se žene in dvojčkov, dá se le misliti, pa ne popisati. Žaloval je in izdihoval, pa zastonj, ker nič ne gane turške trdosrčnosti.

Enkrat se je vrnil paša njegov iz boja in je kmalo potem zbolel za smrt. V taki zadregi je naročal Turkom, naj molijo zanj, skazoval jim bo mnogo milosti, ako ozdravi. Pa turška molitev ni bila uspešna; obrnil se je tedaj k kristijanom in djal, da jim dovoli vso prostost, če mu sprosijo zdravje, in obetal je, da hoče vse sužnike izpustiti. Ali paša je ozdravel, obljube pa ne spolnil. Pestil je kristijane še huje ko prej.

Skoraj dvajset let je že bival Lazar na Turškem, privadil se žaljem in ječanju, in izgubil skoraj ves up, da bi kdaj še prostih dni doživel. Ena reč samo ga je mnogo tolažila v revah in stiskah. Ž njim vred je bil pri pašatu sužnik, duhoven iz jugoslovenskih dežel. Le-ta je povedal Lazarju, da je duhoven in mu je pri vsaki priliki dajal lepih nauk. Tolažil

Politični pregled.

V Ljubljani, 13. avgusta.

Avstrijske dežele.

Z galskim cesarskim namestnikom imajo sedaj vsi listi opraviti. „D. Ztg.“ trdi da namestnik mora biti voljno orodje državnemu zboru odgovornega ministerstva. „Czas“ piše, da dežela želi namestnika, ki bi bil posredovalec med njo in krono, zastopnik cesarjev pa tudi zaupnik narodov. „Dziennik Polski“ priporoča ministra Ziemialkowskega. „Ker bi imenovanje Posingerjevo v deželi naredilo strašno slab vtis, méni omenjeni list, ste le mogoči kandidaturi Potockega in Ziemialkovskega. Za prvega bi se pa težko našel sposoben naslednik v deželnem maršalstvu, in mu tudi birokratično delovanje nič kaj ne dopada, tedaj je Ziemialkowski, ki ima zaupanje kronino in narodovo (?), najsposobnejši kandidat. Tudi „N. fr. Presse“ ga priporoča. Nemci, Rusini in Judje, pravi, so mu vdani, Poljaki pa se bodo morali z njim sprizniti. Ali morda Ziemialkowski čuti, da se veličastvo sedanjega ministra bliža k koncu, ker se tako zelo poganja za namestništvo gališko?

Na ogerskem je sedaj vse židane volje. Tisza zapoveduje in vse ga poslušajo, vse vboga. Zgodilo se je celo čudo, da je bilo za 2½ milijona davkov več vplačanih in za 2 milijona manj izdano kakor v preteklem letu o tem času.

Hrvatski sabor se prične 23. t. m. Dr. Makaneč je bil v Kraljeviči 9. t. m. enoglasno izvoljen za poslanca, kar jasno priča, da se jako množi stranka, ki hoče Hrvatsko od Ogerske popolnoma ločiti.

Vnanje države.

O ercegovinskem uporu poročajo nekateri listi, da cesar avstrijski, ruski in nemški hočejo diplomatično posredovati za kristijane turške in vladi priporočiti nekatere upravne premembe; pa prej mora upor biti zadušen, da se ne bode videlo, kakor da bi bili z uporniki v kaki zvezi. Če bodo toliko časa čakali, ne bodo nič opravili, marveč jim bode Turška odgovorila, da je zatrla upor, kakor je imela pravico in da se nihče ne sme vtikati v notranje njene zadeve.

Če bi hotela poslušati vnanje vlade in spolniti njihove želje, bi s tem pripoznala, da Ercegovinci so imeli vzrok upreti se, tega pa

turška vlada ne bo storila in bi ne storila nobena vlada, ki bi zatrla notranji upor. Da bi boja prej bilo konec, hoče sultan neki pomilostiti vse deležnike, pa kristjani se bodo za te obljube boje tako malo brigali, kakor za turške vojake, ktere so pri Nevesinji hudo natepli in neki 800 jih pobili. Turkov je bilo okoli 1100, kristjanov pa 12—1400. Tudi turški poveljnik Selim-paša, je bil ranjen in vjet. 10. t. m. so prišli Trebinje; Turki so bili vdarili iz mesta, pa so se morali kmalo umakniti nazaj. Kristijani so zgubili v tem boju 30 mož. Turki zbirajo vojake svoje, da bi jih poslali v Ercegovino, pa jih nimajo skoro kaj poslati. Iz Carigrada sta odšla na bojišče le 2 batalijona. Število upornikov pa se čedalje bolj množi; nedavno je neki 2000 Črnogorcev pritegnilo k njim in sedaj zgrabi po nekem telegramu „Politike“ cela Črnogora za orožje. Tudi iz Srbije čez Trst hité mnogi prostovoljci, sinovi iz najboljših in najbogatejših rodov, tje in peljejo seboj neki majhne topove, ki jih imajo skrite pod obleko (?). Celo dva turška veljaka, Amzi-Beg pa Rizvan-Begovič, sta se vzdignila zoper turško vlado in Derviš-paša je obljubil 2000 cekinov dati tistemu, ki ju umori. — Naša vlada je dovolila turški, da sme pri Kleku svoje vojake staviti na suho in pošiljati jih po Dalmatinski zemlji v Ercegovino. Ne vemo, kaj bodo slovanski prebivalci k temu rekli.

Paderbornski škof Martin se je podal na Angleško, da bi Belgija ali Holandija zaradi njega pred Prusi nobenih sitnosti ne imele. Angleške si pa Bismark pač ne bo drznil nadlegovati.

V angleški gosposki zbornici so nergali, da je princ Valeski kardinala Manninga sprejel s častjo, kakoršna se je po stari šegi kardinalom skazovala. Ponosni Angleži bi se morali sramovati vednega nerganja proti katoliški cerkvi, ki se v njihovih deželah čedalje bolj širi.

V srednji Aziji so uporniki pregnali vladarja Kokandskega.

Domače novice.

V Ljubljani, 14. avgusta.

(Mil. gospod knez in škof dr. J. Pagačar) dobili so 12. t. m. iz Rima dokončno potrjenje in bodo 5. septembra od mil. nadškofa goriškega, dr. Andreja Golmajerja, v tukajšnji stolni cerkvi slovesno posvečeni in vmeščeni.

več sto na dan pomandrala. Izcimila se je bila kuga in malokomu prizanesla. Napadla je tudi pašata in skoraj nikjer več ni bilo zdravega človeka. Vidno se je praznilo mesto, kdor je mogel, bežal je na deželo, da bi ga smrt ne zadela. Hud smrad je bil, voda nepitna, in v žalostnem stanu je vse cepalo kakor zelena peresca, ko jih osmоди slana. V taki sili se ni več pečal eden za drugega, razgubljevali so se, kamor je kdo mogel. Paša je umrl in zdaj se ni nihče zmenil za sužnike, vse je kuga zmotila.

To priliko porabita duhoven in Lazar. Ni jih potlačila bolezen, odpravita se tedaj proti morju. Tam je bilo nekaj ladij. Bila je tudi ena beneška. Ravno se je odpravljala na haško, prosila sta tedaj poveljnika, da bi ji vzel sabo, ter mu obljubila, da v Benetkah gotovo prejme plačilo. Poveljnik na ladiji se ni branil; vzel ju je in odrinili so po srednjem morju na Laško v Benetke. Tam je imel duhoven prijatla svojega stanu, in ta je z drugimi prijatli pripomogel, da sta se duhoven in Lazar srečno vrnila vsaki v svojo domovino. (Dalje sledi.)

(Iz Dobrovnika) smo dobili sledeče pismo gosp. Hubmayerja, oddano 8. t. m. „Sl. vredništvo! Dajem vest od sebe, jaz pobegnuli rojak Vaš, pomirite morebiti ustrašene krotke Ljubljančane s tem, da jim poveste, da sam sem odšel, da prav sam sem hitel k ubogim vstalim pomagat jim ali pa z njimi propast, in da še sedaj iskreno hrepenim to vresničiti, čeravno mi marsiktera bridka skušnja je srce krčila.“

(Vojaki) se vozijo memo Ljubljane proti Trstu že par dni. Menda so v Dalmacijo namenjeni. Včeraj je šel skoz Ljubljano polk Ramingov.

(Malo prepozno.) Deželna vlada je poslala čitalniškemu in „Sokolovemu“ odboru še le zdaj dopis, v katerem prepoveduje sprejeti Hrvaška društva ali sniti se z njimi na Bledu. Je pač že prepozno in od več, ker Hrvatov tako ne bo k nam.

(Razsodba v pravdi „Tagblattovi.“) Porotniki so vsem vprašanjem tikajočim se tega, ali je zatoženec kriv, da je gosp. Kreča razžalil, zasramoval in svetu v smeh podajal, z 11 proti 1 glasu pritrdili; vsa vprašanja pa, ali je zatoženec dokazal, kar je „Tagblatt“ o gosp. Kreču pisal, enako zanikali. V četrtek po sedmih zvečer pa je bral predsednik sodnije c. k. više sodnije svetnik Heinricher razsodbo, po kateri je zatoženec F. Spitaler obsojen le zaradi zasmehovanja g. Kreča in obsojen na 14 dni zapora z enim postom na teden, „Tagblatt“ pa zgubi 60 gld. kavcije. Ta mila sodba se naslanja med drugim tudi na to, da je F. Spitaler „dozdaj še lepo živel („unbescholtene Lebenswandel“). Zavoljo tega je pa obsojen g. Kreč plačati stroške obravnave in tožbe, ki se zdaj še ne morejo določiti. Mi k temu, ker je prepovedano sodnijske razsodbe grajati ali pretresovati, nič drugega ne opomnimo, kakor to, da je bil g. J. Alešovec kot vrednik „Brencljuna“ l. 1871 tudi prvokrat obsojen, toda ne na 14 dni, ampak na 2 meseca, in da je „Slovenec“, ne po porotnikih, ampak pri okrajni sodnji prvokrat obsojen zgubil 300 gld. kavcije. „Tagblattovemu“ vredniku Spitalarju se pa še ta sodba prehuda zdi, zato je napovedal pritožbo, ovrženje porotniške razsodbe. Nemara pričakuje ta Spitaler za svoje članke tega zadržaja še kako pohvalo, kali? Tudi gosp. Kreč se bo pritožil.

(„Tagblatt“), ktereга strašno grize, de so upali se porotniki obsoditi ga, spusti svojo jezo nad njimi s tem, da pravi, da niso razumeli vprašanj in tudi ne imeli pravega uma za reč, o kateri so sodili. Ali ni to zasramovanje porotnikov, ki so strogo po svoji vesti in najboljšem prepričanji sodili, čemur je dokaz to, da so „Tagblattovega“ vrednika krivega spoznali? K temu pa državno pravdnštvo nič ne reče.

(Novoizdelana srebrna monštranca) za farno cerkev jeseniško je od danes do srede (14.—18. avgusta) videti pri pasarju, g. Val. Zadnikarju na šent-peterskem predmestju.

(Pro antistite nostro Joanne Chrysostomo,) lične tablice za sakristije so naprodaj v Jož. Blaznikovej tiskarni. Cena 20 kr.

Razne reči.

— Kardinal Schwarzenberg bode obhajal jutri 25letnico, odkar je bil imenovan za kardinala. Slovesnost bo jako sijajna; tudi duhovščina pruskega dela nadškofije praške se je bode po posebni deputaciji vdeležila.

— Mil. g. škof Štrosmajer bode 8. septembra obhajal 25letnico svojega višega

ga je in mu prigovarjal, da naj voljno trpi in se vdaja božji volji. Rekel je, da bo na unem svetu plačilo tem več, ker Bog vse prav stori, kar stori. Dajal mu je pa tudi upanje, da še na tem svetu utegne zboljšati se, in da morebiti po dolgem trpljenji napočijo lepi dnevi nepričakanega veselja. Vse je mogoče pri Bogu, je dejal, le prosiva ga in moliva. Ni gotovo, pa vendar me navdaja vesela nada, da pridem še kdaj med kristijane, da bom zopet opravljal Večnemu svete dari ter brez ovire oznanoval božjo besedo vernim poslušalcem. Tudi tebe, ljubi Lazar, morda še dojde sreča, kakoršne še zdaj ne pričakuješ. Za tvojo ženo in za dvojčka gotovo Bog skrbi in kdo vé, če se veseli ne snidete še na tem svetu, če pa ne, pa gotovo v nebesih.

Tako je večkrat govoril duhoven in mirna sta opravljala z Lazarjem svoja dela. Napočila njima je pa tudi zarija rešenja.

Nekega poletja so začeli ljudje močno bolehati v Smirni. Sprva so mrli počasi, kmalo pa je smrt tako mahala s koso, da jih je po

pastirovanja. V djakovski stolnici za to slovesnost delajo velike priprave.

— Č. g. Andrej Marušič je imenovan za profesorja verouka za vse gimn. razrede v Gorici.

— Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Lomberger Jože postane glavjarjev beneficijar v Komendi, in Tujnice so razpisane 12. avgusta. — Č. g. Ankerst Janez, duhovnik v pokoji, je 13. t. m. v ljubljanski bolnišnici umrl. Pokop bo jutri popold. od 6. R. I. P.

— Imenovani so: G. Miha Pečar, prof. v Vinkovcih, za stanovitnega učitelja gimnaz. v Novem mestu; g. Miha Lazar za prvega učitelja na ženskem učiteljskem v Ljubljani; g. Luka Lavtar pa gre iz Gorice na moško učiteljsko v Maribor.

— Čitalnica vipavska napravi dne 15. avgusta 1875 veselico z dvema gledališčinima igrama in plesom. — Vstopnina 20 kr., sedež 20 kr. Vse rodoljube k obilni vdeležbi uljudno vabi odbor.

— Popravek: Podpis višega poštne komisarja na pojasnilu v zadnji številki „Slovenca“ je Ratoliska ne Ratoliczka.

„Tagblattova“ pravda.

Vox populi vox Dei.

Ni je bilo kmalo razsodbe, ki bi bila ne samo v Ljubljani, ampak po vsem Kranjskem, da, po Slovenskem sploh tako po volji vsakemu poštenjaku, kakor je to obsodba „Tagblatta“, katero smo v zadnjem listu ob kratkem naznanili. O uborni osobi njegovega vrednika, bivšega profesorja in, kakor ga je zatožba imenovala, moralčno spridenega F. Spitalerja, tu ni govorjenja, tudi je čisto enako, ali je kaznen večja ali manjša. Najvažnejša reč je obsodba lista, ki je zanašaje se na sedanje krivične, njemu pa po vsem ugodne razmere, postal tako nesramen, da ni nihče bil pred surovostjo njegovo varen, celo prav nič odločevajoče ali pri kaki stranki se ne posebno odlikovajoče poštene osebe, kakor je n. pr. deželnega odbora tajnik g. M. Kreč, ktere ga je „Tagblatt“ tako grdo in brez vsega vzroka napadal, da je moral ta brambe časti svoje iskati pri sodnji. In sodnja, sestavljena iz možakov, poštenih, značajnih in povsod spoštovanih, je spregovorila odločno se vstopivši na stran po nedolžnem napadenega, zasramovanega in na časti hudó žaljenega tožnika, sodila je strogo po svoji vesti, ne oziraje se niti na osobo tožnika niti zatoženega.

Toženec, po zavesti krivice drugemu storjene težke vesti, priskrbil si je za priče najvišje uradnike dežele naše, upajoč, da bodo tih osebe priprostim ljudem, kakor jih je bilo med porotniki več, že po visokih stopinjah imponirale; ali tudi v tem so se varali. Priprostim možem poštenjakom je bilo vodilo edino le vest, in ta jim je velela obsoditi tako početje, kakoršnega se je nemčurško-liberalno časnkarstvo v svoji do zdaj ne še kaznovani predrznosti lotilo. Možem poštenjakom in pravičnim, če tudi so bili nekteri v kratkih hlačah, pa niso imponirali naslovi „Tagblattovih“ prič, kakor „c. k. deželni predsednik“, „c. kr. deželni glavar“, „c. kr. okrajni glavar“, „c. kr. vladni svetnik“, ampak tehtali so to, kar so slišali iz njihovih ust in vest jim je velela verjeti pričam priprostim meščanom.

Po vsem tem se sme reči po vsi pravici, da je bila sodba njihova po vsem pravična nepristranska; „Tagblatt“ in ž njim vred nje-

govni privrženci niso obsojeni po „strastnih Slovincih“, ne po nasprotni stranki, ampak po možakih iz vse dežele poklicanih k sodbi o tem, kaj je pravica, kaj krivica. Zavoljo tega je pravda „Tagblattova“ pomenljiva, obsojen ni samo list, ampak obsojeno je početje vse njegove stranke, obsojena in v prave meje zavrtnjena je tista predrznost in nesramnost, ki se je po deželah naših jela širiti in spodbujena po preveliki potrpežljivosti in prizanesljivosti našega ljudstva svojo glavo čedalje više vzdigati.

Po teh splošnih mislih vrtnimo se h konečni obravnavi, ktere izid je našim bralcem že znan. Vzrok tožbe je bil ob kratkem ta-le:

Gosp. Matej Kreč, deželni tajnik, je bil v „Tagblattu“ zasramovan in zasmehovan, češ, da je Silvestrov večer v krojaški ulici, ko je tam gorelo, zelo razsajal in ljudi hujskal proti ukazom nadzornika mestne straže, tako, da ga je trgovec in mestni starešina Lasnik prijel za suknjo in ukazal nadzorniku, naj ga zgrabi in pelje na „rotovž.“ To mikavno povest je „Tagblatt“ zabelil z raznimi psovki na g. Kreča ter ga še v dveh poznejših dopisih stavil pred svet kot razsajevalca, suroveža (roher Geselle), človeka, ki noče nič o nemščini vedeti in je prišel v deželno službo brez potrebne skušnje itd. Gosp. Kreč po vsem tem na časti svoji kot človek in uradnik žaljen, ni mogel drugače, ko iskati pomoči pri sodnji, ker mu je bilo lahko dokazati, da ga je „Tagblatt“ prav po krivem napadel in mu hotel čast vzeti. Vse to se pripoveduje v zatožbi, kateri je pristavljeno še to, da od moralčno tako propadlega človeka, kakor je „Tagblattov“ vrednik, je pričakovati, da je pri razglašenju razžaljivih člankov imel namen oškodovati ga na časti in poštenji.

Porotniki, ki so imeli dolžnost soditi o tej reči, so bili gg. Aleš Žgur iz Podrage, Skender Ličan iz Bistrice, Fr. Olivčič iz Brda, Jože Ferijančič iz Goč, Jan. Dekleva iz Vrem, Anton Bugar iz Postojne, Andrej Debevec, Jan. Šunko iz Ljubljane, Tolazi iz Čovca, Peter Marinšek iz Senožeč, France Golob iz zgornjih Bitinj, Jan. Benedek iz Ljubljane.

Zatoženec Franz Špitaler, vrednik „Tagblattov“, izreče z nekako ponosnostjo, da je razžaljive članke, ktere mu je izročila „visoko spoštovana“ (?) oseba, bral in dal vtisek, da tedaj vso odgovornost zanj vzame ná-se. Prvi članek je pisan po poročilu trgovca Lasnika, mestnega starešine in uda kupčijske zbornice, drugi izvira od iste roke kot prvi in tretji. Na vprašanje predsednikovo, se li čuti krivega, odgovarja, da ne, da hoče rajše dokazati, da je to, kar je v „Tagblattu“ stalo, vse resnično in da po tem takem g. Kreč zasluži priimke, ki se mu v listu dajo. Pri vsem tem pa trdi, da tožnika ni hotel žaliti, ker ga še ne pozná. Gosp. dr. Mošč, g. Krečev zastopnik, mu ugovarja, da je to pač težko verjeti, ker se s psovki navadno ljudem nihče ne prikupuje. Kdor pravi komu „surovež“, (roher Geselle, rohe, zu Excessen geneigte Natur), ta gotovo nima drugega namena ko žaliti. Konečno mi ni všeč zadnji stavek v zatožbi, kateri trdi, da je on, Spitaler, moralčno in pravno spriden človek, tedaj se je od njega bati razžaljenja časti.

Ker tedaj zatoženec nastopi pot dokazovanja resnice tega, kar je bilo v „Tagblattu“, se prične izpraševanje prič.

Prva priča, gosp. Kreč sam, pripoveduje, da je Silvestra večer s čitalnice domu grede slišal o požaru, podal se tje in ustavil se pred krojaško ulico. Tam je bilo več ljudi, ktere je pa policija in mestna straža nazaj pehala, ker,

so bili na poti, in to z nemškimi besedami. Na to je on, vidé, da se ljudje ne umikajo, rekel: „Po domače jim povejte, pa bodo šli.“ Te besede je menda slišal trgovec Lasnik, ter pokazal njega (g. Kreča) mestne straže načelniku rekoč (nemški): „Tega gospoda mi aretirajte!“ On, ves zavzet nad tem, vpraša: „Ali mislite mene?“ ter gre potem svojo pot.

O dogodbi na Bledu, o kateri „Tagblatt“ pripoveduje, da je on (g. Kreč) napadel natakarka, ker ni znal slovenski, in da je ta komaj ušel njegovi sili, se spominja g. Kreč, da je bil res enkrat na Bledu pri Malnarji, kamor je šel pit merico piva. Izekši svoje začudenje nad tem, da v Bledu natakarka ne zna slovenski, sta se po nemški sporazumela in g. Kreč je šel.

Očitane, da ni naredil državne skušnje, dasiravno mu je bilo to po sprejetji v službo po deželnem odboru naloženo, zavrne s tem, da je prej že naredil vse potrebne skušnje, o kterih ima prav dobra spričala; da je prosil oproščenja od naložene mu zadnje skušnje, se ni zgodilo, kakor „Tagblatt“ trdi, iz boječnosti, ampak ker je enako skušnjo že prej naredil, pa zato, ker bi bil moral za-njo se pripravljajoč posel na kvar službenih opravil bolj v nemar puščati. Po vsem tem ne more drugače, ko iskati svojega opravičenja pri porotnikih; poravnati se z zatožencem mu po prehudem razžaljenji ni mogoče, ker je deželen vradnik.

Po zahtevanji zatoženčevega zagovornika dr. Suppana se prebero „Novice“ št. 3. t. l., na ktere se naslanja tretji članek „Tagblattov“, potem se prične dokazovanje resnice tega, kar je „Tagblatt“ pisal.

Priča gosp. Miha Pakič, trgovec v Ljubljani, je šel z gosp. Krečom omenjeno noč iz čitalnice ter ga je nekoliko zdej pustil, tako, da je bil že pred krojaško ulico, ko je gosp. Kreč tje dospel. On toraj natančno vé, kaj se je godilo in kaj je zlasti gosp. Kreč počel; ker pa ni slišal drugega od njega, ko: „Po domače jim povejte, bodo pa šli“ — zato o razsajanji in ščuvanji ljudstva proti mestni policiji ni govorjenja. Pač je ropotal tam okoli zavarovalni agent Dobrin, gosp. Kreč pa je, izgovorivši one besede, kmalo tiho odšel, kakor je bil prišel.

Enako pripoveduje priča g. Miha Končar, krojač in požarni stražnik. Da si je stal blizo gosp. Kreča na straži, vendar ga ni slišal razsajati; slišati bi ga bil pa moral, ko bi bil oni res razsajal.

Deželni glavar vit. Kaltenegger ne vé nič važnega povedati. Vendar pritrdi tudi on, da g. Kreča razsajati ni videl.

Priča Lasnik je pri strelcih v Stuttgartu; ker ni prišel k obravnavi, ga sodnja obsodi na 10 gl. kazni in njegova izpoved se bere. V tej pripoveduje Lasnik, kako je g. Kreča izmed druhali za suknjo ven zlekel in ga pokazal načelniku mestne straže, naj ga aretira. Po njegovi izpovedbi se je g. Kreč jako surovo vedel in množico hujskal zoper požarno stražo in mestno policijo. Zapisniku je pridjala ta priča neko mu čez par dni boje došlo podobo, v kateri se mu zavoljo dogodbe v krojaški ulici žuga, da mu bo nekdo luč ugasnil. — Gospod Kreč odgovarja, da ga je Lasnik, ki pravi, da je on (Kreč) brž splazil se proč, ko je zagledal za seboj deželnega predsednika, glavarja in več drugih „viših,“ — hotel s svojim surovim obnašanjem osramotiti pred deželnim glavarjem; drugače si Lasnikove hudournosti ne more razložiti.

Priča deželni predsednik vit. dr. Widmann je tudi doma ostal izgovarjaje se z bolehnostjo. Kar je pri prvem zaslišanji o g. Kreču sod-

